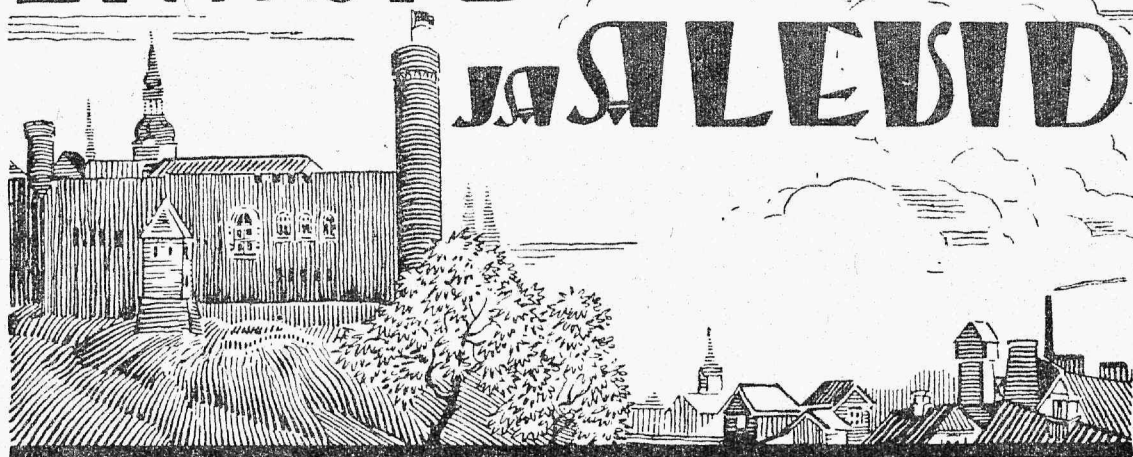

LINNAD JA ALEVID

»EESTI LINNADE LIIDU HÄALEKANDJAK«

Väljaandja: Eesti Linnadeliit, Tallinnas. Vastutav toimetaja: V. Smetanin.
Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn, Pikk 6.

Ilmub 10 korda aastas.

Vii aastakäik.

Numbri hind 25 senti.

Nr. 6

7. novembril

1934

SISU.

Tervishoiuliste olude arenemine Tallinnas — *Dr. M. Püümann.*

Perekonnanimede muutmise korrast Ungaris ja Soomes — *O. Angelus.*

Hoolekandelise toetuse maksmise põhimõttest Soome linnades ja meil — *H. V. Dahl.*

Leedu tuletõrje ja omavalitsuste osa selle korraldamisel — *L. Kahkra.*

Kroonika.

Eesti linnade ja alevite volikogude juhatused, valitsused ja sekretärid.

LINNAD JA ALEVID

EESTI LINNADELIIDU HÄÄLEKANDJA

Väljaandja: Eesti Linnadeliit, Tallinnas --- Vastutav toimetaja: V. Smetanin

№ 6	Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn, Pikk 6, telefon 431-58.	7. novembril
VII AASTAKÄIK	Ilmub 10 korda aastas. Numbri hind 25 s.	1934

Tervishoiuliste olude arenemine Tallinnas.*)

Dr. M. Püümann.

III. Koolimajad.

Tallinnas asuvaist koolest on vanim Toomkool. Tema asutamise ajaks loetakse 1319. a. — 100 a. hiljem Tallinna vallutamise taanlaste poolt. Võib arvata, et Toomkool oli juba varem olemas, kuid kindlad andmed selle kohta puuduvad. F. Amelung'i arvates asutati Toomkool juba 1266. a. Pole tõenäolik, et esimese saja aasta kestel Tallinnas polnud mingit kooli, vähemalt töötasid tol ajal erakoolid. Viimased ei allunud Toompea vaimulikele ja ei leidnud nende pooldamist. On loomulik piiskoppide tahe asutada Toomkiriku juurde kooli, mis seisaks täiesti nende mõju all, teha kooliskäimine sunnuslikuks ja keelata erakoolide asutamist. Ses sihis tehti tööd Taani valitsuste ja kuningate juures ja viimaks saavutati seda kõike, mis avaldus Taani kuninga Erik Menvedi sellekohases käsukirjas 3. jaanuarist 1319. Viimasest on näha, et kõik Tallinna kodanikud, vaatamata seisusele, olid sunnitud saatma oma kooliealisi poegi Toomkooli. Neile, kes seda ei teinud, määrati 10 marka trahvi.

Toomkooli nimetati algul „*Schola cathedralis ecclesiae*“. Koolimaja, nagu teisedki majad, oli puuehitis. Suurte tulikahjude ajal (11. mail 1433, 14. juulil 1581 ja 6. juunil 1684) langes ta tule-roaks ja ehitati uuesti üles. Ainult 1691. a. ehitati koolimaja kivist, mis on säilinud senini (Toomkooli 4).

Vanade puukoolimajade kohta puuduvad andmed. Ainult viimase puust ehitatud koolimaja kohta tähendab piiskop Johann Rutbeck, kes 1627. a. visiteeris kirikuid, et „*Schola cathedralis Revalien-*

sis“ asub vanas ja lagunenud majas, mille pikkus on 22 ja laius 20 jalga; koolimaja kõrgust pole nimetatud. Koolilapsi oli 29, õpetajaks ühes sellega ka koolijuhatajaks (rektoriks) oli Heinrich Bartholinus Turust.

Toomkool asus praegugi veel alles olevas kivikoolimajas peale lühiaegsete kinniolekute (Põhjasõja ajal) 1845. aastani, mil see paigutati vastasolevasse suure ümberehitatud kivimajja (Toomkooli 11), kus ta asub praegugi. Viimase koolimaja juures peatume allpool, kuid siinkohal vaatleme lähemalt 1691. a. püstitatud koolimaja koolitervishoiu seisukohalt. Peale 1845. a. kasustati neid ruume algkooliks ja 1920. a. peale asub seal saksa kooliabiandmisseltsi saksa segaeelkool.

Klassiruumid, praegu arvult seitse, on võrdlemisi väikesed; üks ruum, millist praegu kasutatakse klassiruumiks, on 15,15- m^2 põrandapinnaga; arvatavasti kasustati seda varemalt kabinetiks. Teised kuus klassiruumi on suuremad — 26,7—41,3- m^2 põrandapinnaga. Klassiruumide põrandate pikkus on 8,6—4,04 m, laius — 5,08—3,76 m. Klassiruumide kõrgusega võib veel praegugi olla rahul. Kolme klassil on kõrgus 3,6 m ja neljal klassil — 3,38 m. Põranda- ja valgustuspinna suhe on ühes klassis normaalne (4,7), viies klassis halb (7,0, 7,2, 7,7, 7,8, 8,1) ja ühes klassis väga halb (6,0). Koolis õpib ligi 150 õpilast, nii et iga õpilase kohta tuleb üksikuis klassis õhuruumi 4—7,8 m^3 , mida tuleb lugeda jüllaldaseks.

Koolimajas on olemas veel kaks väheemat saali — 75,89- ja 39,75- m^2 põrandapinnaga ja 3,38 m kõrged, neli väikest

*) Vt. „Linnad ja Alevid“ n-rid 1 ja 2 — 1934.

rõivistut — 65- m^2 , õpetajatetuba — 16,65- m^2 , kantselei — 12,59- m^2 ja juhataja kabinett — 11,87- m^2 pörandapinnaga; need ruumid on 3,6 m kõrged; peale selle on olemas teenijatetuba 11,48- m^2 ja köök 17,15- m^2 pörandapinnaga.

On arusaadav, et koolimaja, milline ehitati ligi 250. a. tagasi, ei vasta enam praegusaja nõudeile ja sellekohase sise-mise ümberehitusega võiks seal saada eeskujulikke klassiruumi, millised täidaks ka praegusaja kooliteravishoiunõudeid. Kuid on raske siin avaldada sellist soovi, on ta ju Tallinna vanemaid koolimaju ja oleks soovitatav, et ta püsiks ümberehitamiseta; ainult väikest ruumi halva valgusega ei tohiks kasustada klassiruumiks.

Nagu tähendatud ülal, paigutati Toomkool 1845. a. teise majja (Toomkooli 11), kus ta asub praegugi. Varem asus seal õpilasuhihelumaja, kuid 1845. a. ehitati see ümber järjest suuremaks kasvavale Toomkoolile. See koolimaja on ehitatud selle aja kohta hästi, nii et temaga ka praegugi võib olla täiesti rahul. Ses koolimajas on kaheksa klassiruumi, mille pikkus on 7,14—10 m, laius — 6—7,75 m ja kõrgus — 3,36—4,25 m. Praegusaja kooliteravishoid ei nõua, et klassitubade kõrgus oleks üle 4,2 m. Klassitubadesse pääseb ainult koridorest. Pörandapind suhtub valgustuspinnale nagu 4,8:1, valgemaiss klassis — nagu 4,9:1, 5,3:1, 6,3:1, kahes klassis — nagu 6,9:1, 7,2:1, ja halvimas klassis — nagu 7,7:1. Halbuseks on asjaolu, et peaaegu kõik klassiruumid on põhja pool. Peale selle on koolimaja ümbritsetud teiste hoonetega, nii et päikesekiired klassiruumesse peaaegu ei satugi. Öhuruumi ühe õpilase kohta praeguse õpilaste arvu juures tuleb klassis 6,4—13,4 m^3 , mida tuleb pidada väga heaks.

Peale klassiruumide on olemas saal 161,27- m^2 pörandapinnaga ja 4,25 m kõrged ja sama kõrge õpetajatetuba 37,7- m^2 pörandapinnaga; peale nende ruumide on olemas juhataja kabinett 51- m^2 pörandapinnaga ja 3,36 m kõrged ja kantselei 26,8- m^2 pörandapinnaga, õppeabinõudetuba 28- m^2 ja raamatukoguruum 32,75- m^2 pörandapinnaga; viimased kolm ruumi on kõik 4 m kõrged.

Koolimaja keldrikorral asuvad kahe kooliteenija korterid — 80- ja 77- m^2 pörandapinnaga. Ühel korteril on köök ja toiduainetehoiuruum, kuna teisel puuduvad viimased. Kooliteenijate korterid kui keldrikorterid on madalad ja poolpimedad.

1908. a. ehitati Kaarli uulile nr. 3 Toomkoolile moodne võimla, milline on praegu suurimaid me pealinnas — 325- m^2 pörandapinnaga ja 6,07 m kõrge. Võimla on varustatud korralikult kõigi võimlemisabinõudega. Võimla ümbruses on võrdlemisi suured mängu- ja spordiplatsid, nii et Toomkooli õpilasil on kehalise kasvatare arendamiseks väga mitmesuguseid võimalusi.

Nagu juba mainitud, avaldas Taani kuningas Erik Menved 1319. a. käsukirja, mille järgi kõik Tallinna kooliealised lapsed olid sunnitud käima Toomkoolis. Kes seda ei täitnud, maksis 10 marka trahvi. Et selline nõudmine algusest peale ei meeldinud ei linnavalitsusele, ega linna elanikele, ja kõige vähem veel munkadele, kelle käes oli seni olnud linna noorsoo kasvatamine erakooles, on arusaadav. Kuninga käsukirja tagajärjel suleti erakoolid ja mungad olid sunnitud lõpetama oma kasvatusööd linna noorsoo seas. Piiskopi ja munkade vahekorid oli halb just kooli pärast. Mõlemad pooled püüdsid saada noorsoo kasvatus oma kätte. Kuid Taani kuningate toetuse tõttu tõrjuti mungad 14. sajandil kasvatusööst eemale. Peale Toomkiriku asutamist 1233. a. asutati selle juurde dominiiklaste poolt ka klooster ja viimases ka kool. Nähtavasti oli klooster samas kohas, kus asus 1691. a. püstitatud kiviehitus (Toomkooli 4).

Piiskoppide pealekäimisel olid dominiiklased sunnitud sealt lahkuma ja nad asutasid uue Püha Katariina nimelise kloostri ühes kirikuga 1238.—1246. a. praegusel Vene uulil. Seal, n. n. kloostrikoolis, anti õpetust ka linna elanikkude lastele, kuni see keelati Erik Menvedi käsukirjaga.

Viimase käsukirjaga keelasid piiskopid erakoolide asutamise. Nii ei antud tuntud kasvatusedlasele Franciscus Vitchenov'ile luba asutada saksa õppekeeleluga lugemis- ja kirjutamiskooli. Kuid vaatamata kõigile neile keeldudele ja trahvele, teetsesid erakoolid salaja. Terve XIV sajandi kestel olid Tallinnas koolitüsimuse tõttu suured riidud ja lahkarvamused. Ühelt poolt piiskop, kes tuges Erik Menvedi käsukirjale, katsus teha takistusi teiste koolide asutamisele ja sulges olemasolevad koolid, teiselt poolt mungad, kes võitlesid erakoolide — kloostrikoolide asutamise eest. Viimaseid toetas ka linnavalitsus — raad, kes omalt poolt soovis asutada linnakooli. Vastastikkused süüdistused ja riidud kasvasid selle tagajärjel

nii suureks, et käidi üksteist segamas kirikuis jumalateenistuse ajal. Sellekohaseid seletuskirju ja palveid saadeti ka paavstile. Piiskopid palusid paavsti, et ta kinnitaks Erik Menvedi käsukirja põhjal nende privileegiumi — eesõigust koolide küsimuses, kuna aga dominiiklased ühes raega palusid paavsti lubada asutada kloostri- ja linnakoole. Oma palves paavstile seletas raad muuseas, et Toomkool asub linnast kaugel väljaspool linnamüüre — kõrges kohas (76 astet), kuhu lapsed peavad ronima, mis vihmasel ja külmal ajal on hädaohtlik. Mõned lapsed olla kukkunud mäest alla vigaseks ja isegi surnuks. Paavst tegi Riia piiskopile ülesandeks uurida seda küsimust ja teha vastav ettepanek Tallinna rae ja munkade kasuks. 17. juulil 1424 andis paavst Martin V Tallinnale loa asutada linnakool ühe linnakiriku juures. Arvatakse, et linnakooli avamise loa saamisel on suur teene dominiiklasil, kes oskasid parajal kohal tarvitada kuldset võtit.

Kuid piiskopi vastutöötamine linnakooli avamiseks kestis edasi. Nii õnnestus linnal avada kooli alles 1428. a., mida tuleb pidada Tallinna I linna- või triviaalkooli asutamise aastaks. Pole päris selge, millise Tallinna kiriku juures see kool avati, kuid paistab olevat tõenäoline, et ta asutati Oleviste kiriku juures, milline on linna vanim kirik (asutatud 1267. a.). Koolimaja asupaik esimese saja aasta jooksul peale asutamist on kahjuks teadmata.

Peale reformatiooni suleti Püha Katariina klooster, mungad aeti kloostrist välja ja klooster läks rae valdamisele. On arusaadav, et kloostri töötas ka kloostrikool. Viimane suleti ja raad paigutas linnakooli suletud kloostrikooli ruumesse. Klooster põles 1532. a. maha. Kõige rohkem kannatas kirik, millest jäid järele ainult seinad ja mida praegu — peale sellekohase remondi — kasustatakse autogaraazina. Kloostri söögituba — refektuurium jäi aga tulikahjust puutumata ja sinna paigutati linnakool. Seal asus see 1800. aastani, mil refektuurium anti tagasi katoliku usu kogudusele jumalateenistuseks. 1843. a. lammutati refektuurium ja asemele püstitati 1844. a. keiser Nikolai I poolt antud rahadega nüüdne rooma-katoliku usu kirik. Refektuurium oli ligi 170- m^2 põrandapinnaga ja ligi 5 m kõrge. Ta jaotati vaheseinaga neljaks klassiruumiks, millised olid, pidades silmas õpilaste vähest arvu, küllalt avarad.

Milline suhe oli põrand- ja valgustuspinna vahel, pole täpselt teada, kuid arvestades refektuuriumide tollaegset ehitusviisi, olid nad valged ja kui valgustuspind ei ületanud põrandapinda, siis polnud see igatahes vähem, kui seda nõuavad praegused algkoolide ehitusmäärused.

1800. a., nagu tähendatud ülal, anti refektuurium rooma-katoliku usu kogudusele tagasi ja kool oli sunnitud otsima omale varjupaika mujal. Ta paigutati sinna lähedale — majja, kus asub praegu Pedagoogium — Vene 22. See maja kuulus varemalt Gotlandi saarel asuva Guthvalli kloostrile, kuna praeguse Pedagoogiumi õu ühes sealasuva vana majaga kuulus Padise kloostrile. Mungad, külastades Tallinna, elunesid neis majus. Praeguse Pedagoogiumi keldrikorral on veel praegugi säilinud konge, kus mungad elunesid. Padise kloostrile kuuluv maja asus vastu Vene kiriku pool asetsevat müüri ja kasustati möödunud sajandil puukuuriks. Viimane lammutati Pedagoogiumi õue paremal planeerimisel ja ehitati töökojaga kõrvuti. Linn ostis need majad kloostreilt peale reformatiooni 1530. a. Linnakool teotses vana programmi järgi vaid 1805. aastani, mil ta oli sunnitud lõpetama oma senise tegevuse, milline oli kestnud ligi neli sajandit ja ta muudeti kreiskooliks. Viimane muudeti omakorda 1886. a. venestamise ajal vene õppekeelega 4-klassiliseks linnakooliks. Peale 1905. a. revolutsiooni muudeti see 6-klassiliseks kõrgemaks algkooliks, milline püsis Vene valitsuse lõpuni. Saksa okupatsiooni päevil muudeti ta saksa õppekeelega linna algkooliks ja Eesti ajal paigutati sinna Tallinna Õpetajateseminar, 1925. a. peale — Pedagoogium. Õlguigi, et see maja on ehitatud juba XIII sajandi lõpul, täidab ta oma otstarvet kui algkool rahuldavalt ehk õigemini öelda — koolimaja kuulub, arvestades meie olusid, keskmiste algkoolimajade hulka. Peale sellekohaste ümberehituste, millised teostatud viimase 10 aasta jooksul — sisaldab ta kuus klassiruumi, peale nende on olemas eraldi loodusloo-, füüsika- ja muusikaklassid. Klassiruumide pikkus on 5,7—10,25 m, laius — 5,85—7,25 m ja kõrgus — 3,5—3,7 m, valgustus- ja põrandapinna suhe on üksikuis klassis halb — 1:6,3—1:11,3. Peale klassiruumide on olemas saal 85- m^2 põrandapinnaga ja 3,6 m kõrge ja nn. võimlemissaal, samuti 85- m^2 põrandapinnaga ja 4,25 m kõrge. Viimane ruum oli Vene ajal klassiruu-

miks, kuna ta keskajal oli nähtavasti munkade söögisaaliks — refektooriumiks. Koolimaja teisel korral asuvad peale klassiruumide veel Pedagoogiumi direktori kabinett 29- m^2 põrandapinnaga ja 3,4 m kõrge. Viimases ruumis asus varemalt raamatukogu. Direktori kabineti ees asub praegu õpetajatetuba, milline ruum oli varemalt õppeabinõudetoaks ja füüsikakabinetiks. See ruum oli 52,6- m^2 põrandapinnaga ja 2,6 m kõrge. Peale sellekohase ümberehituse on selle ruumi põrandapind nüüd 60,69 m^2 ja kõrgus 4,95 m . Eeskojad ja teise korra koridor kasustatakse rekreatsiooniruumina, mille kokku 116 m^2 põrandapinda ja on 3,56 m^2 kõrged. Kahe rõivistu põrandapind on kokku 20 m^2 . Viimaste kõrgus on 2,6 ja 3,1 m . Sama maja alumisel korral on endisest elukorterist ehitatud ümber võrdlemisi suur köök — 36,34- m^2 põrandapinnaga ja 3,7 m kõrge ja kaks söögituba — üks 20,58- m^2 põrandapinnaga ja 3,7 m kõrge, teine 27,93- m^2 põrandapinnaga ja 3,1 m kõrge. Käesoleva sajandi algul ehitati praeguse Pedagoogiumi õuele puutöököda, milline on suuremaid Tallinna koolide töökodasid. Puutöökoja põrandapind võrdub 147,3 m^2 ja kõrgus — 4,2 m .

Nagu tähendatud, kuulub see vana maja sellekohaste paljude ümberehituste tõttu me pealinna keskmiste algkoolimajade hulka ja kui selline peab temaga tahes-tahtmata olema rahul. Et aga samasse majja paigutati ka õpetajate ettevalmistamise kool — Tallinna Õpetajateseminar, nüüdne Pedagoogium, siis ei saa olla sellega kuidagi rahul. Kui algul õpetajateseminar paigutati sinna, siis ei oldud lubamistega kitsi, püstitada paari aasta jooksul õpetajate ettevalmistamiseks uus ajakohane — kõigi praegusaja tehniliste ja koolitervishoiunõudeile vastav koolimaja, mis pidi olema nagu endastmõistetav. Seda lubadust on mitu korda ka korratud ja Pedagoogiumi algpäevil koostati ehitatava koolimaja plaangi, milline kinnitati toleaege haridus- ja sotsiaalministri poolt. Ka on vaadatud valmis sellekohane kruntki Kadriorus Pedagoogiumi aia ääres, kuid vaatamata kõigile sellele, pole uue koolimaja ehitamine kahjuks nihkunud plaanist kaugemale. Kuid tahame loota, et mis tuleb pikkamisi — tuleb hästi. Vastasel korral on karta, et meie „maasool“ juba koolipingil muutub „tuumaks“.

Perekonnanimede muutmise korrast Ungaris ja Soomes.

O. Angelus.

Siseministeeriumi Administratiivosakonna abidirektor.

Perekonnanimede eestistamine on meil päevakorral, sellest kõneldakse laialt ja sellest on hakatud isegi kirjutama — siin ja seal mõnitatakse ja pilgatakse veidi, aga ega see asjale kahju too. Peasi, et kirjutatakse. Peasi, et ei ilmu ainult mõnikord mingisuguseid märkusi perekonnanimede eestistamise vajaduse kohta, mis lõhnavad rohelise laua ja kroonu töötajaja hiigi ja vaeva järgi, vaid et kirjutatakse juba ehtsaimas ajakirjanikutoonis ja -stiilis.

Selle küsimuse lahendamisel oleme jäänud veidi maha oma lähemaist suguvendadest — soomlasist ja ungarlasist, kuid see on seletatav mitmesuguste põhjustega ja pole ka nii oluline — kui me kuidagi nüüd selle küsimuse kord lahendame.

Praegu Ungaris kehtiv kord astus jõusse 1933. a. Seal toimub perekonnanimede muutmine siseministri sellekohase

määruse alusel, mille andmise põhjuseks on, nagu märgitud määruse sissejuhatavas osas, vajadus kõrvaldada takistusi, mis seisavad ees perekonnanimede madjaristamise laiemal levikul.

Perekonnanime muutmist Ungaris, mida otsustab siseminister, võib paluda üksnes Ungari riikkondlane, kelle perekonnanimi on kas võõrapärane, liiga laialt tarvitusel või haavav oma tähenduselt tema kandjale („annab ainet pilkamiseks“). Põhimõtteliselt ei lubata uue perekonnanimena võtta võõrapäraseid, kahekordseid, ajaloolisi, tuntud aadlisugukondade, liiga laialt tarvitusel olevaid ja vana kirjaviisi järgi kirjutatud või „y“-ga lõppevaid perekonnanimesid.

Sellest üldjuhiseist on tehtud huvitav erand: riigi- või omavalitsusametnik, kes vähemalt keskkooliharidust nõudval kohal on teeninud 15 aastat ja sõjaväljal üles-

näidatud vapruse eest on saanud autasu või „vitéz'i“ (sangari) aunimetuse või kes sõjas on saanud haavata, võib oma võõrakõlalise perekonnanime muuta vana kirjaviisi järgi kirjutatud perekonnanimeks.

Ülalmainitud tuntud aadlisugukondade ja samuti liiga laialt arvitusel olevate perekonnanime loetelu on avaldatud eribrošüürina, mis antakse siseministeeriumi poolt tasuta kõigile organisatsioonidele, kes korraldavad perekonnanime muutmise aktsioone. Iga asjasthuvitatud isik saab soovi korral informatsiooni brošüüris loeteldud perekonnanime kohta.

Huvitav on Ungari korras märkida ära seda, et kõiksuguste võimaluste ja sellega ühenduses oleva ajakulutuse vältimiseks soovitab määrus perekonnanime muuta soovijale valida mitu (vähemalt kolm) soovivat perekonnanime, mille seast siseminister määrab sooviavaldajale järjekorras esimese vastu võetava perekonnanime.

Abielus olev ja — vastupidiselt meil kehtivale korrale — lahutatud ja lesknaine ei saa paluda mehe järgi kantava perekonnanime muutmist. Küll võib perekonnanime (s. o. ainult neiupõlveperekonnanime) muutmist paluda lahutatud naine, kel pole õigust kanda lahutatud mehe perekonnanime.

Edasi ei saa — jällegi Ungari omapärasus — perekonnanime muutmist paluda kohtulikult karistatud isik. Seejuures ei nõuta sooviavaldise esitamisel tunnistist karistamatuse kohta, samuti nagu ei nõuta (arvatud välja teatud erandid) riik-kondsustunnistise esitamist. Sooviavaldaja peab oma palves ainult selgesti kinnitama, et tema „oma parima teadmise järgi on Ungari riikondlane ja kohtulikult pole karistatud“. Kui aga hiljem selgub, et sooviavaldaja oma tõenduse vastaselt pole Ungari riikondlane või sooviavalduse esitamise ajal oli juba kohtu poolt karistatud, võib siseminister tagantjärele tühistada perekonnanime muutmise.

Meil on kõneldud ja kirjutatud palju sellest, et Ungaris olevat perekonnanime de madjaristamine täiesti tasuta, isegi postmarke polevat vaja panna kirjale, mis viib sooviavaldise siseministeeriumi. Praegu kehtiva määruse järgi on asi siiski teisiti.

Määruse § 4 järgi kuuluvad sooviavaldis ja selle lisad maksustamisele. Sooviavaldise esitamisel tuleb maksta perekon-

konnanime muutmise eest 2 pengöt (=1,5 Ekr.), kusjuures selline maks võetakse igalt täiskasvanult, sõltumatult sellest, kas esitatakse ühine sooviavaldis (ühe perekonna liikmed) või mitu. (Ametnikele on ka siin tulnud vastu, nemad maksavad ainult 1 pengö). Maksu ei nõuta ainult alaealiste laste perekonnanime muutmiseks, kui laste perekonnanime muudetakse ühes perekonnapea perekonnanimega. Sellele tuleb lisaks tempelmaks margistamata lisadelt (juba tempelmaksustatud dokumendid on sellest maksust vabad). Seejuures aga on võimalik maksudest vabastamine vaesustunnistise esitamisel — kord, mida meil senikehtinud Nimekorralduse seadus ei tundnud, miline aga on võetud äsjaavaldatud Perekonnanime korraldamise seadusse (RT 91 — 1934).

Sooviavaldusi võib esitada mitte ainult siseministeeriumile, vaid ka: 1) ametnikud — oma ülemusele ja 2) teised kodanikud — perekonnaseisumetnikele, ülemkohtunikele, maakonnalinnade linnapäile, kes kõik on kohustatud palveid toimetama edasi siseministeeriumile.

Perekonnanime muutmiseks tarvilikud dokumendid on samad, mis meilgi, vahe seisab vaid selles, et määrus kohustab vastavaid ametnikke saatma tagasi teatud dokumente palujale pärast sooviavalduse otsustamist.

Määrusega soovitatakse, mis jällegi on omapärane, neile ametkondadele ja organisatsioonidele, kes korraldavad perekonnanime muutmist suuremas ulatuses, eraväljaandel ilmunud brošüüri, mis sisaldab 15 000 uut madjarikõlalist perekonnanime. Määruses tähendatakse, et raamatu hinnaks on 4 pengöt ja ühtlasi antakse teada ka autori elukoht, kellelt saab tellida raamatuid.

Erandlik kord kehtib aadlisoost perekondade võõrkõlaliste perekonnanime muutmisel. Seda võib lubada — aadlikkuse täieliku säilitamisega — ainult Ungari riigihoidja. Sooviavaldused ühes täpse elulookirjeldusega, auastmeid ja aadlikkust tõendavate dokumentidega jne. esitatakse siseministeeriumile.

Nagu sellest kõigest nähtub, pole Ungaris kehtiv kord lihtsam ega odavam kui meil — vähemalt perekonnanime de madjaristamise, resp. eestistamise osas. Just vastupidi — meie praegune kord on hõlpsam ja vähem kulukas kui Ungari oma. Uus, 1. jaanuaril 1935 kehtimahakav kord aga lihtsustab veelgi perekonna-

nimede eestistamist ja teeb selle sootuks maksuvabaks (kaotatakse Riigi Teatajas kuulutamise raha), mis on ka arusaadav, sest lõpuks ei toimu perekonnanimede eestistamine üksnes kodaniku, vaid ka riigi huves.

Soomes toimub perekonnanimede muutmise, resp. soomestamine eduskonna poolt 1920. a. vastuvõetud ja presidendi poolt 23. detsembril 1920 väljakuulutatud perekonnanimede-seaduse (*Laki sukunimestä*) ja selle seaduse alusel samal kuupäeval antud määruse põhjal perekonnanimede kohta (*Asetus sukunimestä*), millised hakkasid kehtima 1. jaanuaril 1921.

Soomes perekonnanimede-seadus käsitleb, samuti nagu meilgi kehtiv seadus, nii perekonnanimede muutmist kui ka nende andmist. (Olgu siinkohal tähendatud, et nimede, s. o. eesnimede muutmist, nagu seda võimaldab meil kehtiv kord, ei tunne Soome ega Ungari seadused; käesoleva artikli autori teada seda võimalust sellises ulatuses, nagu meil, mujal üldse ei tunta, nii et seda tuleb lugeda meie korra omapärasuseks).

Perekonnanimede andmine ei huvita meid perekonnanimede muutmise küsimuse arutamisel; mainima peaks vaid seda, et Soomes kehtiva korra järgi antakse isikule, kes pole endale antud tähtjaks palunud määrata perekonnanime, perekonnanimeks selle talu, sauna või muu elamu nimi, mida tema evib, või sellele nimele vastav perekonnanimi, millise all teda ta ümbruskonnas tuntakse (§ 4), kui sellisel koostatud perekonnanimi pole liiga laialt tarvitusel või pole tuntud sugukonna perekonnanimi. See perekonnanimede moodustamine talu jne. nimede järgi on Soomes üldse lõõnud läbi, eriti perekonnanimede soomestamisel. Meil kahjuks on asi teisiti. Meil kombineeritakse perekonnanimede eestistamisel kunstlikke perekonnanimesid, otsitakse ja vaevatakse pead ja tagajärjeks on sarnased magusmaigulised leitised, nagu „Mustpea“, „Lilleoja“, „Roosipõld“, „Orumäe“, „Rahumaa“, „Metsjärv“ (vrd. saksa perekonnanimesid „Schwarzhaupt“, „Blumbach“, „Rosenfeld“, „Talberg“, „Friedland“, „Waldersee“) või „Luulelo“, „Luigetee“, „Rahuaasta“, „Loojaloidu“, „Merisina“, „Koiduvalg“ jne.

Perekonnanimede muutmist otsustab maahärra. Vastava soovivaldusega tuleb pöörduda selle maakonna maahärra poole, kus paluja sünd on kantud kirikuraamatusse. Maahärra ei või uueks pe-

rekonnanimeks määrata perekonnanime, mis on liiga laialt tarvitusel, samuti ka mitte tuntud sugukonna perekonnanime. Sellest üldreeglist (§ 9) on seadus teinud erandi. Kui paluja esivanemad on kandnud palutud uut perekonnanime ja selle hiljemalt kuidagi muutnud, võib järeltulija saada tagasi esivanemate perekonnanime, vaatamata sellele, et see on laialt tarvitusel või et seda kannab mõni teine, tuntud sugukond. Maahärra ei või lõpuks määrata uueks perekonnanimeks halvakõlalise või soome keele õigekeelsusjuhiste vastaselt kirjutatud perekonnanime.

Maahärra eitavale otsusele palutud uue perekonnanime määramises võib kaevata kõrgemale administratiivkohtule 60 päeva jooksul, arvates vastava teate kättesaamise päevast.

Perekonnanime muutmise soovist antakse paluja kulul teada ametlikes lehis ja mõnes kohalikus loetavamas ajalehes. Need kuulutused avaldatakse ajalehis ja ametlikes lehis iga veerandaasta esimeses numbris. Vastuvaidlusi võivad asjastuhtivatud isikud avaldada maahärrale 60 päeva jooksul, arvates vastava kuulutuse ilmumisest ametlikus lehes. Perekonnanimede määruse § 7 järgi on maahärra kohustatud pärast selle tähtaja möödumist otsekohe võtma otsustamisele perekonnanime muutmise palve.

Soomes korra huvitav omapärasus seisab ses, et isik, kes on saanud endale uue perekonnanime, on kohustatud ise sellest teatama vastavale kogudusele perekonnanime märkimiseks kirikuraamatusse. Kui isik pole seda teinud ühe aasta jooksul, arvates maahärra poolt tehtud otsuse kuupäevast, tühistub otsus automaatselt. Meil teatavasti kehtis umbes samasugune kord perekonnanimede panemisel Petserimaal ja Narvataguseis valdades (Määruse Petserimaa ja Naroovtaguste valdade elanikkude perekonnanimede seaduse teotamise kohta § 6, RT 58 — 1921.) Tagajärjeks oli see, et mitmed kodanikud, kellele määrati perekonnanimi, ei teatanud perekonnanime panemisest vastavale kogudusele, mistõttu juhtub segadusi Petserimaa ja Narvataguste valdade perekonnanimedega. Muidugi on olukord siiski teine, kui isik ise soovib muuta oma perekonnanime. Ta püüab hoolitseda selle eest, et kõik perekonnanime muutmisega seoses olevad toimingud täidetakse, kuid vaatamata sellele on küsitav, kas selline kord on otstarbekohasem, ja veel seetõ-

tu, et uue perekonnanime tegelikult tarvitusele võtmise aeg kipub minema segi.

Omapärane on Soomes ka protestimise kord uute perekonnanimede võtmise, resp. määramise asjas. Meil kehtiv seadus ei tunne üldse protestimist uue perekonnanime vastu, kui see on määratud isikule (kas omal soovil või sellise puudumisel siseministri poolt), kel puudus perekonnanimi. Soomes võib igauks, kes „arvab, et teine on seadusvastaselt saanud tema perekonnanime“ kas andmise (§ 7) või muutmise (§ 12) korras, selle vastu kohtus protestida ühe aasta jooksul, arvates ajast, mil ta on asjast saanud teada. Kui kaebust pole esitatud viie aasta jooksul, arvates sellest päevast, mil uus perekonnanimi kanti kirikuraamatusse, kustub kaebeõigus.

Perekonnanime muutus kehtib, samuti nagu meil, alaealiste laste kohta. Alaealise ja samuti, kui seks on eriline põhjus, vaimuhaige perekonnanime võib muuta ka hooldajate palvel. Lahutatud naine on õigustatud tarvitama oma endise mehe perekonnanime. Ta võib ka muuta perekonnanime, kusjuures neiupevperekonnanime tagasisaamiseks on nähtud ette eriline lihtsustatud kord. Üldises korras võib ta oma endise mehe perekonnanime muuta sootuks uue vastu.

Soome perekonnanimede-seadus määrab lõpuks (§ 16) veel, et isik, kes võtab endale või muudab oma olemasoleva perekonnanime vastava loata, langeb karistuse

alla. Kohus võib isikule, kes on hakanud tarvitama perekonnanime, mida talle pole antud seaduslikus korras, keelata tarvitada edaspidi seda perekonnanime.

Kui uus või muudetud perekonnanimi on kantud kirikuraamatusse, kuulutab õpetaja sellest kirikus ja teatab sellest ühtlasi politseile, kes peab hoolitsema selle eest, et vastav kuulutus pandaks välja vastava omavaltsuse teadaannete tahvlile. Kui õpetaja on märkinud võetud või antud perekonnanime või perekonnanime muutmise kirikuraamatusse, peab ta sellest otsekohe teatama asutisele, kes peab eelkaristatud isikute nimestikku, kui ta pole kindel, et vastava isiku perekonnanime pole kantud sisse nimestikku.

Seaduse § 15 ja määruse § 13 tähendavad, et kõik eeskirjad, mis käivad kirikuõpetajate kohta, kehtivad üldse usuühingute ja perekonnaseisuametnikkude kohta.

Suuri makse Soome seadus ei tunne, kuid maksuvaba perekonnanimede muutmise, resp. soomestamine pole ka. Nagu juba tähendatud ülal, tuleb sooviavaldajal kanda kuulutamiskulud. Peale selle peab sooviavaldaja, kui ta perekonnanimi on muudetud ja see muudatus on hakanud kehtima, tasuma teatud maksu tunnistise eest uue perekonnanime kandmise õiguse kohta. See maks pole küll suur ja sellest võib pealegi sooviavaldajat vabastada üldise korra järgi, mis kehtib tunnististe eest maksu võtmisest vabastamise kohta.

Hoolekandelise toetuse maksmise põhimõtteist Soome linnades ja meil.

H. V. Dahl.

Soole linnadeliit võttis ette erilise uuringu põhimõtete kohta, mille järgi mingis linnas makstakse hoolekandelisi toetusi ja kui suures summas. Saadud andmete järgi makstakse ühele isikule kuus Soome markades järgmiselt:

Helsingis abielusolevale mehele 350—400, mille hulka on ka arvatud perekonnakorteri üür. Sellele arvatakse juurde abikaasa kohta 100—125 ja iga lapse kohta 50—80. Üksikule mehele makstakse 250—300 ja üksikule naisele — 200—250, kusjuures mõlemal korral on sesse arvatud ka korteriüür. Üksikule naisele, kelle hooldamisel on lapsi, maks-

take 200—250 ja peale selle iga lapse kohta 50—80.

Turus jaotati koduseid abisid ehk nn. lahtise hoolekande summasid kahes erilises grupis, eraldades alalised abisaajad ajutisist. Alalisiks abisaajaiks loeti vanad, kroonilised haiged, invaliidid ja kõik, kelle abitarvitavuse kohta oli näha ette, et see evib kestva laadi. Neile maksti 100—300, arvates keskmiselt täiskasvanu kohta 150 ja 100 lapse kohta. Abi antakse peamiselt rahas. Ajutist abi antakse töötuile, mittekuüllaldaste elatisvõimetega isikuile ja teisile, kelle puudus on ajutist laadi — üksikule isi-

kule 25 ja perekonnale, sõltudes perekonna suurusest, 45—125 Smk. nädalas.

Tampere anti koduseid toetusi üksikuile isikuile 160 Smk. ümber kuus ja abielusolevatele, sõltudes perekonna suurusest, 240—500 Smk. Peale selle anti veel eraldi üüri-, puude-, rõivastus-, arstimate- ja arstideraha.

Vaasas pole määratud mingeid kindlaid norme, vaid koduseid toetusi makstakse vastava hoolekandeorganisatsiooni igakordsel määramisel.

Teistes linnades anti koduseid toetusi järgmiselt:

a) Abielusolevale mehele: Viipuris 105—175, Mikkelis ja Jyväskylä umbes 150, Lahtis 100—150, Kuopios umbes 125, Poris, Oulus ja Kotkas umbes 100, Lappeenrannas 75—100 Smk. kuus. Kemis anti umbes 20 Smk. nädalas. Peale selle on mõned linnad veel andnud erilisi toetusi naisele ja lastele, nagu Viipuri, Kuopio, Oulu, Kemi, Lappeenranta, Lahti ja Mikkeli.

b) Üksikule mehele või naisele maksti kuus: Viipuris 105—125, Lappeenrannas 100—200, Poris 50—125, Lahtis 100—150, Mikkelis umbes 150, Oulus 75—100, Kuopios ja Jyväskylä umbes 75 ja Kemis 30—40. Peale selle anti naisile, kes hoolitsesid laste eest, Viipuris 105—250, Lappeenrannas 150—250, Jyväskylä umbes 200, Oulus ja Poris 100—150, Mikkelis 50—150, Kotkas umbes 50 Smk. iga lapse kohta kuus.

Osa linnades antakse osa toetust üüri-summade näol, nagu Helsingis üksiku isiku kohta 75—150 ja abielusolevale, vaatamata perekonna suurusele, 250—300, Turus 50—200, Viipuris 50—150, Tampere 100—300, Oulus 100—270, Kemi 50—200 ja Jyväskylä 150 Smk. Üüri näol ei anta toetust Kuopios, Vaasas, Kotkas, Poris, Lappeenrannas, Lahtis ja Mikkelis.

Kõik linnad on ka andnud toetusi natuuras. Sellist toetuse vormi motiveerivad näiteks Viipuri, Tampere, Oulu, Lahti ja Mikkeli sellega, et paljudel juhtumel on põhjust kahelda, kas rahaline abi kasustatakse määratud otstarbeks. Natuuras on peamiselt antud toiduaineid, valmistoit, puid, rõivaid, jalatseid, arstimateid, arstiabi ja muud, mis on peamiselt antud ühel ajal rahalise abiga. Turus antakse kodust abi $\frac{2}{3}$ natuuras ja ainult $\frac{1}{3}$ rahas.

Helsingis, Tampere, Kuopios, Oulus, Vaasas, Poris, Lappeenrannas ja Jyväskylä

on koduse toetuse määramisel arvestatud mitmesuguseilt asutisilt väljaspool omavalitsusi saadavat maksuta toitu või muid abi kujusid. Turus, Viipuris, Kotkas, Lahtis, Mikkelis ja Kemis pole seda arvestatud, kuna suurem osa neist linnadest ise ei anna maksuta toitu.

Üldjuhisenä nõutakse kodus toetust vastutasuna töötamist. Helsingis nõutakse töötamist töömajas. Peale selle tasutakse ka osa töödega väljaspool töömaju. Turus nõutakse töökohustuse täitmist ainult vallalisilt meestelt, kes töötavad hoolekandeosakonna puuhoovis. Tampere ei nõuta töötamist alalisilt hoolealuseilt, küll aga ajutiseilt abisaajailt, kes saavad abi töö puudusel toidu näol väljaspool harilikku hoolekandelist abi. Selline töö teostatakse peamiselt mullatõel kolme päeva kestel igal kolmandal nädalal. Veel nõuavad töötamist Kuopio, Kemi, Pori Lahti ja Mikkeli, kuna töötamist ei nõua Viipuri, Oulu, Vaasa, Kotka, Lappeenranta ja Jyväskylä.

Ülalpidamine kinnisel hoolekandel maksus iga isiku kohta päevas linna nn. kommunaalkodudes järgmiselt:

	1932. a.	1931. a.
	Smk.	Smk.
Helsingis	20.40	19.19
Turus	21.37	20.59
Viipuris	16.26	17.49
Tampere	16.98	16.61
Kuopios	11.80	11.53
Oulus	14.20	13.08
Vaasas	17.98	18.35
Kemis	17.—	15.20
Kotkas	18.60	18.50
Poris	5.72	4.95
Lappeenrannas	12.45	13.47
Lahtis	18.29	19.56
Mikkelis	13.33	11.06
Jyväskylä	17.60	19.80

Võrreldes neid summasid omavahel, nähtub, et lahtise hoolekande summa suuruselt on esikohal Tampere, kus makstakse perekonnaga mehele kuni 500 Smk. kuus, kuna madalaimale jääb Kemi, makstes 20 Smk. nädalas ehk ümarguselt 85 Smk. kuus. Kui aga arvestada, et Kemi maksab korterirahana hoolealuseile veel juurde 50—200 Smk. kuus, siis on võimalik, et tema alammäär siiski tegelikult tuleb suurem kui Poris, Oulus ja Kotkas, kes igauks algab 100-margaseist kuusummadest. Seega võib lugeda perekonnaga mehe kuise

abisumma Soome linnades kõikuvana 100 ja 500 Smk. vahel. Eesti rahas vastaks see, võttes Soome raha kursiks 100 Soome marka = 8 Eesti krooniga, 8—40 krooni. Perekonnaga naiste kuine abisumma kõigub 50 (Mikkeli) ja 500 Smk. (Tampere) vahel ehk 4—40 Ekr. Üksiku mehe kuine abisumma on 75 (Jyväskylä ja Kuopio) ja 300 (Helsingi) Smk. vahel ehk 6—24 Ekr. Üksiku naise kuine abisumma oli 75 (Jyväskylä ja Kuopio) ja 250 (Helsingi) Smk. vahel ehk 6—20 Ekr. Lastele eraldi juurde-makstavad summad kõiguvad 50 (Kotka) ja 100 (Turu) Smk. vahel ehk 4—8 Ekr.

Tallinnas kõikus ühe lahtisel hoolekandele oleva abisaaja kuine abisumma 1932./33. aruandeaastal 1 kr. 40 s. ja 20 kr. vahel, kusjuures 20 kr. maksti ainult nõrgamõistuselisele ja vaimuhaigele, kuna 1 kr. 40 s. maksti haigele alammäärana. Peale selle maksti Tallinnas võõraisse perekondadesse ülalpidamisele antud laste eest 3 kuni 25 kr. kuus. Seega on Tallinna minimaalne summa ümmarguselt 2,8 korda madalam Soome linnade miinimumist, kuna Tallinna maksimum on Soome linnade maksimumist madalam 2 korda. Loomulikult tuleb siin arvestada, et elumaksuse tase on kummaski maas sootuks erinev, mistõttu ka hoolekandesummad loomulikult peavad olema meil tunduvalt madalamad, kui Soomes.

Kinnise hoolekande summad olid Soomes kõrgeimad Turus — 1932. a. 20 mk. 40 p. ja 1931. a. 20 mk. 59 p. päevas ja madalaimad Poris — 1932. a. 5 mk. 72 p. ja 1931. a. 4 mk. 95 p. Eesti rahas kõikus Soome linnades ühe hoolealuse ülalpidamine seega 1932. a. 45,76 ja 163,20 senti vahel ja 1931. a. — 39,60 ja 164,72 senti vahel.

Ühe hoolealuse ülalpidamine Tallinna linna vanadekodudes maksus päevas, arvates kokku kõik kulud, nagu administratsioon, majandus, valgustus, inventari parandamine, toitmine, rõivad, jalatsid, arstiabi ja muud kulud, järgmiselt:

	1932./33.		1931./32.	
	Senti	Senti	Senti	Senti
Jaani Vanadekodu	55,90		64,20	
Germanovi „	74,80		94,10	
Juhkentali „	51,77		54,37	
Iru „	68,03		61,93	

Küllalt suured kõikumised üksikute vanadekodude kulude vahel on tingitud

nende erilaadidest, kuna ossa neist koondatakse võõrast abi vajavad haiged, teise aga need, kes suudavad kuigivõrd aidata kaasa veel teis jne.

Võrreldes Tallinna ja Soome linnade vanadekodude ülalpidamiskulusid, nähtub et Tallinna kulud on kõrgemad Soome miinimumist. Seejuures tuleb aga tähendada, et Soome miinimum, mille annab Pori, erineb haruldaset suuresti teiste Soome linnade arvudest. Nii on 1932. a. Soome linnades miinimumile järgnev arv, mille annab Kuopio, tervelt 106,29% kõrgem Pori arvust. 1931. a. annab miinimumile järgneva arvu Mikkeli, mis on Pori miinimumist kõrgem 123,43%. Seega erineb Pori miinimum niivõrd tunduvalt teistest Soome linnade arvudest, et seda ei saaks õieti arvestada. Võttes aga aluseks sellele miinimumile järgnevad arvud, mis juba seisavad loomulikus vahekorras teiste oma-aste linnade arvudega, saame uue miinimumi, mis Eesti sentides oleks 1932. a. 94,40 ja 1931. a. 88,48. Seega ületaks 1932. a. Soome linnade loomulik miinimum Tallinna maksimumi 26,20% ja 1931. a. oleks see Tallinna maksimumist madalam 5,97% võrra. Loomulikult on suurlinnade kulud suremad kui väikeses linnades. Seetõttu tuleks ka Tallinna arvusid lugeda maksimaalseiks Eesti linnade arvudeks. Soome linnad, mis annavad ülaltoodud miinimumid, on aga kõik tunduvalt väiksemad Tallinnast. Nii oli Poris 1932. a. 15 629, Kuopios 20 702 ja Mikkelis 8982 elanikku.

Soome linnade maksimaalne kulu kinnisel hoolekandele ühe elaniku kohta päevas oli 1932. a. 118,18% ja 1931. a. 75,0% võrra kõrgem Tallinna maksimumist. Teatavasti avaldab kinnisel hoolekandele olevate isikute ülalpidamise kulude vahekord kaunis lähedalt üldist elumaksuse vahekorda kahe maa vahel, kuna ju mõlemad on tegelikult täieliku elatumise kulud. Seetõttu tuleks loomulikult oodata, et kui mõlemad maad enam-vähem võrdses ulatuses abistavad lahtisel hoolekandele olevaid isikuid, siis peaksid lahtise hoolekande summad nende kahe maa vahel olema enam-vähem samas vahekorras. Tegelikult leiame ka seda, sest Soome lahtise hoolekande kuiste kulude maksimum oli Tallinna maksimumist suurem 100%.

Sellest järeldub, et lahtise hoolekande saajad Tallinnas on varustatud enam-vähem võrdselt Soome linnadega.

Leedu tuletõrje ja omavalitsuste osa selle korraldamisel.

L. Kahkra.

Enne maailmasõda oli Leedus tuletõrje korraldatud samuti kui mujal Vene provintses, alludes enamal juhtumel vahetult politseile. Tavaliselt kuulusid tuletõrjemeeskonda alamad politseinikud ja nooremad riigiametnikud, kuna tulikahju ajal tuletõrje tegevust juhtis kõrgem politseiametnik ehk sageli ka isiklikult politseimeister, nagu tol ajal nimetati prefekti.

Vene sõjaväe taganemisel praeguse Leedu vabariigi piirest, viidi evakueerimisel ära ka suurem osa tuletõrjevastust, nagu hobused, pritsid ja teised tuletõrjeriistad, kuna tuletõrjemeeskonnad lähkusid maalt suuremaltaolt ühes taganeva Vene armeega. See tuletõrjevastus, mis jäeti kohtadele, osutus enamaltjaolt tarvitamiskõlbmatuks ja oli vananenud.

1923. aastani oli kogu tuletõrje Leedus sõna tõsisel mõttes otse haletsemisväärses seisundis, kuni suured tulikahjud Kaunas ja mujal, mis leidsid aset 1919. ja 1920. a., andsid jõulise tõuke tuletõrje uuestiorganiseerimisele ja juba ajanõuete kohaselt.

Esijoonel asus elanikkond omal algatusel ja omavalitsuste aktiivsel toetamisel tuletõrje organiseerimisele nii linnades kui ka maal. Juba 1923. a. asutati Leedus 36 uut ja vastsete tuletõrjeriistadega varustatud vabatahtlikku tuletõrjeorganisatsiooni. Sama aasta mais hakkas Leedus ilmuma esimene tuletõrjeajakiri „Ugliagis“ („Tuletõrjuja“), milline ilmub tänase ni Leedu tuletõrjeorganisatsioonide liidu häälekandjana, saades riigilt toetust. Tänu selle ajakirja aktiivsele propagandale ja laiemate hulkade valgustamisele, on tuletõrje Leedus võimsasti arenenud. Juba 1933. a. oli üle riigi 314 tuletõrjeorganisatsiooni.

Need uued tuletõrjeorganisatsioonid on mitmed tüüpi. Nende seas leidub näiteks vabatahtlikke, omavalitsuste poolt ülalpeetavaid elukutselisi, raudtee, kaitseväge, vabrikute jne. tuletõrjekomandosid. Kõik need tuletõrjeorganisatsioonid arenesid küll pikaldaselt, kuid jõudsasti ja edukalt, täiendades, vaatamata valitsevale rahakitsikusele, oma varustust moodsimate — peamiselt Saksamaalt tellitud tuletõrjeriistadega. Muuseas Saksa firma

Herman Koebe on Kaunase vabatahtlikule tuletõrjekomandole valmistanud erilise tellimise peale täiesti uue, „Kaunas“-tüüpi autopritsi.

Kuna üheltpoolt Leedu tuletõrje uuesti ülesehitamine ja korraldamine oli algatatud omavalitsuste ja seltskondlike organisatsioonide poolt, näitasid samast 1923. a. saadik ka riigivalitsuse organid, esikohal siseministeerium, suurimat aktiivsust tuletõrje korraldamise alal. Seaduseandlikul teel tehti võitlus tulikahjudega omavalitsuste ülesandeks.

Omavalitsuste tegevuse ulatus tuletõrje arendamisel nähtub asjaolust, et viimaste aastate jooksul kõik Leedu omavalitsused kokku kulutasid tuletõrjele 4,7%, maaomavalitsused — 0,4% oma eelarveist.

1918.—1928. a. olnud tulikahjude läbi tekkinud aineiline kahju tõusis 92 042 543 litini, kuna aga kõik tuletõrjekulud ulatusid samal ajal 4 767 907 litini. Kõigi Leedu tuletõrjeorganisatsioonide inventari hinnatakse praegu ümmarguselt 3 500 000 litile.

Sama ajavahemiku jooksul — 1918. — 1928. a. — oli Leedus 9103 tulikahju. Suhteliselt pole see arv kuigi suur; tulikahjude väike arv on mõnede asjatundjate arvates seletatav võrdlemisi suure õhuniiskusega. Kuid selle peamiseks põhjuseks näib olevat asjaolu, et Leedus asetsevad ehitised veel võrdlemisi suures kauguses üksteisest.

Tulikahjude arv ja tule läbi hävitatud varanduse aineiline väärtus kasvab iga aastaga. Ses nähtes pole midagi iseäralikku, kui arvestada, et Leedus on praegu veel hoogsasti käimas maailmasõja läbi kannatanud maa intensiivne ülesehitamine. Statistiliste andmete järgi on Leedus viimaste aastate jooksul ainuüksi linnades kerkinud 13 uut ehitist usuliks otstarbeiks, 155 ehitist tööstuslikeks otstarbeiks, 55 avalikku ehitist, 1738 elamut ja 1097 muud ehitist. Mitte vähema hooga käib ka ehitustegevus maal. Viimasel ajal on küll kerkinud aastas 13 736 uut elamut ja 7218 muud ehitist.

On arusaadav, et rõõbiti ehitustegevuse arenemisega, kasvab ka tulikahjude arv ja selle läbi tekitatud aineiline kahju, mille põhjuseks on ka asjaolu, et Leedus püsti-

tati seni peamiselt puuehitisi ja kogu ehitustegevusel puudus igasugune plaanikindlus. Seepärast rõhutab viimasel ajal riigivalitsus erilisel, et tulikahjude vältimiseks on hädatarvilik äratada elanikkonna huvi tulekindlamate ehitusviiside ja ehitusmaterjalide — telliskivi, raudbetooni, betoonliiva ja savibetooni vastu. Samuti toimub nüüd tulikahjude vähendamise otstarbel uute ehitiste püstitamine ja suurte tulikahjude läbi kannatanud väikelinnade uuestiülesehitamine vaid ajakohaste, viimisteldud plaanide järgi. See väldib linnade ja alevide täielikku mahapõlemist, eriti juhtumil, kui peaks puhkema sõda. Tähtsaks teguriks ja toeks tulikahjude vastu võitlemisel on tuletõrje hoolas organiseerimine ühes ehitustegevuse ajakohase juhtimisega ja täiuslik statistika. Viimane on korraldatud juba Leedu iseseisvuse algpäevist saadik siseministeeriumi omavalitsusdepartamangu poolt. Statistika näitab nii mõndagi huvitavat ja õpetlikku ka meile.

Leedus on keskmiselt 910 tulekahju aastast, seega umbes 75 tulikahju kuus ehk 2—3 tulikahju päevas. 1918. — 1928. a. registreeriti 9103 tulikahju, kusjuures tuletõrjeorganisatsioonid ja lentsalgad võtsid kustutustööst aktiivselt osa vaid 26,2% kõigist juhtumeist. Ülejäänud osa tulikahjudest on olnud maakondades, kus puudus oma tuletõrjeorganisatsioon ehk kuhu teede halva seisundi tõttu naabruses asuvad tuletõrjeorganisatsioonid ei pääsenud juurde. Ühes tuletõrjeorganisatsioonide võrgu laienemisega tõuseb ka nende tulikahjude protsent, kus kustutustöö toimub tuletõrje osavõtul.

Leedu tuletõrje arenemist iseloomustab juba see, et 1918. a. alul oli Leedus 18 tuletõrjeorganisatsiooni, 1918. a. lõpul — 24, 1919. a. — 39, 1920. a. — 48, 1921. a. — 58, 1922. a. — 68, 1923. a. — 75, 1924. a. — 86, 1925. a. — 102, 1926. a. — 110, 1927. a. — 120, 1928. a. — 147, 1929. a. — 185, 1930. a. — 218. 1933. a. andmete järgi oli, nagu mainitud ülal, Leedus juba 314 tuletõrjeorganisatsiooni. Kui 1924. a. tuli keskmiselt üks tuletõrjeorganisatsioon iga 23 593 ja üks tuletõrjuja iga 500 elaniku kohta ja 1928. a. — üks tuletõrjeorganisatsioon iga 17 653 ja üks tuletõrjuja iga 384 elaniku kohta, siis 1933. a. tuli üks tuletõrjeorganisatsioon juba iga 7538 ja üks tuletõrjuja umbes iga 150 elaniku kohta.

Abinõude leidmisel tulikahjude vältimiseks ja nende arvu vähendamiseks arvestatakse tulevikus ka statistilisi andmeid tulikahjude tekkimise põhjuste kohta. Leedus jääb 43,9% tulikahjude põhjustist selgitamata. Andmed tulikahjude põhjuste kohta on väga õpetlikud ja annavad otsemaid näpunäiteid kohaste vastuabinõude leidmiseks. Nii näiteks tulikahju põhjustena on tehtud kindlaks, et 12,7% tuleb panna puuduliku korstnapühkimise või koguni korstna pühkimata jätmise arvele. See on ka arusaadav, kuna Leedus on korstnapühkimise korraldus kaunis primitiivne ja organiseeritud nõrgalt. Alles viimasel ajal on siseministeeriumi algatusel omavalitsused asunud selle ala korraldamisele.

Tulikahjude tekkimise teisiks põhjuseks on pikne — 12,0%, süütamine — 8,4% ja tule hooletu käitlemine — 11,0%.

Nagu nähtub tulikahjustatistikast, kahaneb süütamiste arv Leedus järjekindlasti. 1911. a. põhjustas 15,1% tulikahjude üldarvust süütamine. Leedu vabariigi ajal on 1923. a. 12,3%, 1924. a. 10% ja 1928. a. vaid 7,0% tulikahjude üldarvust tekkinud süütamise läbi. See nähe on väga huvitav ja iseloomustav, kuna mujal näeme sageli just ümberpöörduvat pilti.

Meil Eestis aga on süütamiste arv, eriti maal, kasvanud 1925. — 1930. a. järjekindlasti enam kui 130% võrra. Süütamise põhjus on Leedus paljudel juhtumel väga omapärane. Kui uskuda ametlikku statistikat, siis põhjustab süütamisi sageli kättemaksumõte. Mujal teatavasti annab tõukeid sellele kuriteole tahe saada kätte kindlustussumma. Leedus ei mängi see tegur vististi seepärast suuremat osa, et aastakümne jooksul tule läbi hävinud varandusest või väärtusest oli kindlustatud vaid 11,35%.

Tuletõrje tööd Leedus raskendab eriti suurel määral veepuudus. Seepärast tuleb kustutustööl piirduda sageli vaid põlevate ehitiste lammutamisega. Kustutustööl tuleb vee säästmise mõttes Leedu tuletõrjujail töötada sageli suurimas hädahohus — tulele väga lähedal, millise asjaoluga ongi seletatav tuletõrjujatega olnud õnnetujuhtumite suur arv. Nii 1921. a. — 1928. a. sai kustutustööl surma 119 ja enam-vähem raskeid haavu — 268 tuletõrjujat.

Erilise tähelepanu osaliseks on saanud tuletõrjeorganisatsiooni ja kutsehariduse küsimus. 1923. aastani puudus Leedus täiesti tuletõrjet käsitlev kirjandus. Al-

les 1923. a. peale hakkas ilmuma, nagu tähendatud ülal, eriajakiri, milline käsitleb peamiselt organisatsioonilisi ja tehnilisi küsimusi. 1926. a. ilmus trükist siseministeeriumi väljaandel esimene leedu keelne tuletõrjekäsiraamat. 1924. a. peeti Kaunasel Leedu esimest tuletõrjekongressi, kus pandi alus Leedu tuletõrjeliidule. Tuletõrje kiiremaks arendamiseks ja kõigi organisatsioonide koostöö süvendamiseks osutusid vajalikuks üleriiklikud kongressid, millised on andnud häid tulemusi.

Leedu tuletõrjeliit mängib tähtsat ja juhtivat osa tuletõrje arendamisel. Igal aastal korraldatakse lühiaegsed tuletõrjekursused, kust aastast tuleb umbes 30 uut tuletõrjeinstruktorit. Tuletõrje organiseerimiseks ja meeskondade väljaõpetamiseks provintsis saadab Leedu tuletõrjeliit kohtadele erilisi instruktoreid. Rahalist toetust saab Leedu tuletõrjeliit siseministeeriumi omavalitsusdepartamangult. Iga aasta korraldatakse tuletõrjeliidu poolt ülemaaline tuletõrjenädal koosolekute, avalikkude päevakohaste ettekannetega jne. Leedu tuletõrjeliit on ka töötanud aktiivselt kaasa seks, et Riias 1926. a. kokukutsutud Eesti, Läti ja Leedu tuletõrjeliitude konverentsil pandi alus kolme Balti riigi tuletõrjeliitude liidule.

Suuremais linnades on hästi organiseeritud ja ajakohaselt varustatud kutselised, kindlapalgalsed tuletõrjekomandod, kuna nende ülalpidamise kulud kannavad omavalitsused. Väiksemis linnades saab

tasu omavalitsuselt ainult brandmeister ja osa meeskonda.

Mujal annavad omavalitsused vabatahtlikele tuletõrjeorganisatsioonidele pritse ja muid vajalikke tuletõrjeriistu ja toetavad neid ka rahaliselt.

Leedu raudtee tuletõrjekomandod, millised on väga hästi organiseeritud ja varustatud moodsate bensiinimootorpritsidega, mängivad tulekaitse alal suurt ja tähtsat osa. Kõigis tähtsamais raudteajaamus nagu Kaunasel, Radviliškises, Panevežyses, Mažeikiais, Klaipedas on tuletõrjekomandod, kes võtavad alati osa kustutustöist, ka siis, kui tulikahju on tekkinud väljaspool raudtee piirkonda.

Viimasel ajal on märgata Leedu politsei eriti aktiivset osavõttu võitlusest tulikahjude ja üldse tuleohu vastu. Politsei töötab seks siseministeeriumi poolt väljatöötatud eeskirjade järgi. Suurima tähtsuse võitluses tulikahjude vastu evivad siseministeeriumi omavalitsusdepartemangu poolt väljatöötatud tulikahjude vastu võitlemise määrused, millega on ühtlustatud kõik omavalitsuse poolt seni avaldatud sellekohased määrused.

Kuigi riigivalitsus ja eraalgatus on mänginud tähtsat osa Leedu tuletõrje arendamisel ja loomisel, tuleb saavutatud tähelepanuväärset edu lugeda siiski peamiselt Leedu omavalitsuste teeneks, mis väärib seda kõrgemat hinnangut, et Leedu ei pärinud tuletõrjet, nagu näiteks Eesti ja Läti, vaid Leedu tuletõrjet tuli alles luua.

ELL tegevusest.

ELL juhatuse koosolekul 27. septembril 1934 arutati gaasikaitse eelnõu ja leiti, et see on mitmeti puudulik, eriti mis puutub omavalitsuste õigusse anda sundmäärusi õhu- ja gaasikaitse alal ja teostada kontrolli vastavate erauhingute toetussummade kulutamise kohta. Kuna ülaltähendatud seaduseelnõu taotleb riiklikkude huvide kaitsmist, aga mitte ainult linnaelanikkude julgeoleku kindlustamist, peaksid sellest tingitud kulude kandmisest võtma osa ka maaelanikud. Ka ei tohiks õhu- ja gaasikaitse korraldamise kulud ületada $\frac{1}{4}\%$ linnade ja alevite korralisest eelarvest ja see $\frac{1}{4}\%$ peaks jääma kohapealseks kasutamiseks tervelt; kuna Eesti

Õhu- ja Gaasikaitse liit peaks ammutama tulusid muist allikaist, nagu riigi toetusest või lisamaksust mõnele riiklikule maksule.

Arvestanud ülaltoodut, otsustati teha ELL büroole ülesandeks pöörduda Õhu- ja Gaasikaitseühingu poole palvega arvestada ELL ülaltähendatud seisukohti uue õhu- ja gaasikaitse eelnõu väljatöötamisel ja see saata ELL tutvumiseks.

Hoolekandeseaduse muutmise seaduse põhilauseste väljatöötamine jäeti F. S u i t'i, A. M a r a m a a' ja V. S m e t a n i n'i

hoolde, millise töö lõpetamise järele need esitatakse Vabariigi Valitsusele.

Hoolekandeprobleemi lahendamisel tuleks eeskätt määrata kindlaks, kuidas sundida hoolitsemiskohuslikke, kes vabatahtlikult ei anna elatist neile, kes seks õigus-
tatud, seda tegema. Osaliselt kergendust Hoolekandeseaduse selle osa käsitlemisel on toonud RNS § 143 muutmine, mille järgi on selliseile isikuile nähtud ette vangistus kuni kuus kuud.

Seejuures on võimalik olund, kus isik istub teatud aja vanglas ja ei anna elatist siiski, jättes seega kannataja poole ikkagi omavalitsuse hoolekandele.

Et seda vältida, otsustati pöörduda Vabariigi Valitsuse poole märgukirjaga, paludes panna seaduslikus korras kehtima korra, mille järgi elatist anda tõrkujad paigutatakse sunduslikult töömajja, kus nad viibiksid senikaua, kuni nende töötasu katab kõik omavalitsuse poolt antud abi neile, keda töömajja paigutatud peab pidama ülal.

Kuna riigi ja omavalitsuste vahel toimuvate kinnisvarade ja maade vahetamise puhul tuleb tasuda kinnistuselõivu, mis koormav nii riigile kui ka omavalitsusile,

kusjuures kinnisvarade ja maade vahetamine toimub üldriiklikes huves, otsustati paluda majandusministrit, et see algataks küsimust, et vastavate seaduste dekreeidi korras muutmise teel vabastataks sellised kinnisvarade ja maade vahetamised kõigist lõivudest ja maksudest.

Põllutöoministeeriumi poolt saadeti ELL tutvumiseks Piimaseaduse teostamise määruse kava.

Kaalunud seda, otsustati see tunnustada rahvatervishoiu seisukohalt vastuvõetavaks, kuid arvati, et määruse elluviimine võib tingida piima kallinemise, mis omakorda raskendaks piima levimist.

Pärnu linna metsaüleva poolt välja-
töötatud vorm linnade metsaametnikele leiti olevat vastuvõetav ja otsustati see esitada Põllutöoministeeriumile kinnitamiseks.

IX linnade ja alevite sekretäride, statistikute ja perekonnaseisumetnikkude päev otsustati pidada oktoobris 1934. Asukoha määramine jäeti ELL esimehe hoolde.

Kroonika.

Hoolekandekulude tagasinõudmine hoolitsemiskohuslikelt Soomes.

Hoolekandekulude tagasinõudmine hoolitsemiskohuslikelt Soomes on viimasel ajal tõstetud tõsisemalt päevakorradele. Juba möödunud aastal töötati välja vastav seaduseelnõu, mille järgi omavalitsused võiksid neilt isikuil, kel laskub kohustus hoolitseda isiku eest, kes saanud hoolekandelist abi, erilises lihtsustatud korras palgast või muist tuludest pidada kinni ta hoolitsemisele kuuluva isikule makstud hoolekandekulude summast. Loodetakse, et sellega üheltpoolt väheneb hoolealuste arv selliste isikute arvel, kelle eest seni ei hoolitsenud need, kes olid seks kohustatud, kuna neil seega osutub väga raskeks puigelda kõrvale nende kulude tasumisest; teiselt poolt aga loodetakse, et õnnestub saada tagasi kaunis suurt osa väljamakstavaist summadest, mis tunduvalt kergendab omavalitsuste koormat hoolekande alal. Seaduse väljatöötamisel arvestatakse, et see oleks kohandatav ka edaspidi andakavatsetavate seaduste koh-

ta joodikuil ja muil põhjusil makstud abide tagasinõudmisel. Et aga hoolekandekulude sissenõudmine peetakse rutuliseks, ei taheta seadust panna ootama seniks, kuni teised vastavad seadused on töötatud välja, vaid Soome linnadeliidu juhatus palus juba enne panna kehtima hoolekandekulude sissenõudmise seadust.

Turu lääni haigla suurendamine.

Turu lääni haigla suurendamise algatuse võttis oma kätte Turu linnavalitsus, põhjusel, et riigil, kellele haigla kuulub, rahapuudusel polnud võimalik seda laiendada niivõrd, et see oleks vastanud nõudeile. Seepärast otsustas Turu linnavolikogu algatada haigla suurendamist sel teel, et kutsus kokku ümbrusesasuvate omavalitsuste esindajad ühisele nõupidamisele, kus võeti kaalumisele, kuipalju iga omavalitsus vajab haiglas haigevoodeid. Vastavalt sellele kavatsatakse suurendada läänihaiglat omavalitsuste kulul, nii et pool haiglat jääks endiselt riigile,

kuid omavalitsuste poolt juurdeehitatav osa jääks omavalitsusile, kes omavahelise vastava kokkuleppe kohaselt kannaks nii selle ehitamisega kui ülalpidamisega seotud kulud.

Rendi hinnad Viipuris.

Rendihinnad Viipuris maade pikaajelisel renditamisel otsustas linnavolikogu määrata indeksi alusel, sest raha väärtuse kõikumised võivad tuua kahju mõne rendilepingu juures linnale, teise juures aga rentnikule. Selle vältimiseks määrati kindlaks, et maade renditamisel tähtajaga vähemalt kümneks aastaks rendi suurus normeeritakse niiviisi, et põhiarvuks võetakse renditamise eelse aasta keskmine elumaksumusindeks ja kui see on järgmisel aastal tõusnud või vajunud 10% või rohkem, siis tõuseb või väheneb vastavalt ka rent, kusjuures iga üksiku aasta rent määratakse kindlaks selle eelse aasta keskmise indeksi järgi. Kõikumisi alla 10% ei arvestata.

Ehitustegevus Taanis 1933.

Kopenhaageni linna statistikakontori andmeil, millised on avaldatud „*Social Tidsskrift*’is“ ehitati Kopenhaagenis 1933. a. 8096 korterit (1932. a. — 8226, 1931. a. — 8522). Neist 8096 korterist kuulus 7083 üksikomanikele, 836 — ehitusühingule ja 177 — omavalitsusele. Kuna omavalitsus toetas ka ehitusühinguid ja üksikehitajaid, siis linna otsesel või kaudsel toetusel ehitati 2465 korterit.

Pealinna üheteistkümnese eeslinnas ehitati 1933. a. 1181 uut korterit. Pealinnas ehitatud 8096 korterist oli 1-toalisi — 516, 2-toalisi — 3914, 3-toalisi — 2202, 4-toalisi — 853 ja 5-toalisi ja suuremaid — 611. Eeslinnades ehitatud kortereist oli 1-toalisi — 10, 2-toalisi — 373, 3-toalisi — 431, 4-toalisi — 254 ja suuremaid — 113.

1933. a. 85 provintsilinnast kuues ei valminud ainustki uut korterit, kuna teistes kokku 5607 korterit, milline arv on umbes kaks korda suurem eelmise aasta toodangust ja suurem kui ühelgi aastal peale 1916., millisest aastast alates kogutakse andmeid korterite ehitamise kohta.

Valminud 5607 korterist oli 1-toalisi — 113, 2-toalisi — 2459, 3-toalisi — 2025, 4-toalisi — 633 ja suuremaid — 377. Mainitud provintsilinnade eeslinnades ehitati kokku 782 uut korterit.

Üle 1000 elanikuga alevs; arvult 63,

valmis 1933. a. kokku 709 korterit, neist enamus 2- — 4-toalised.

Võrreldes elanikkude arvuga, selgub, et iga 1000 elaniku kohta ehitati kortereid:

	1933. a.	1932. a.	1931. a.
Kopenhaagenis	10,5	10,7	11,1
Kopenhaageni eeslinnades	14,1	13,1	15,0
Provintsilinnades	7,0	3,6	6,5
Provintsilinnade eeslinnades	8,9	6,0	9,6
63 alevs	6,4	3,2	6,9
Keskmiselt	8,8	7,0	9,0

Korterite üürid mitmesuguseis linnades.

Rahvusvahelise Tööstööbüroo kuukiri „*International Labour Review*“ nr. 6, juuni 1934, sisaldab andmeid korteriüüride kohta oktoobris 1933 mitmesuguseis linnades maailmas. Sama kuukirja mai numbris on avaldatud mitmesuguseil ametaladel makstavad palgad samus linnades ja samal ajal, s. o. oktoobris 1933. Nende andmete põhjal on võimalus tuletada huvitava võrdlust selle kohta kui suur osa palgast kulub mitmesuguseis linnades korteriüürele.

Allpool esitatud võrdluses on võetud aluseks trammijuhi keskmine kuupalk ja 2-toalise korteri üür. Trammijuhi palk on võetud seepärast, et see on enam-vähem kindlakujuline kuupalk, kuna teisel aladel on näidatud tunnitasu, tükitöötasu jne.

Linn, rahaühik	Trammijuhi kuupalk	2-toalise korteri kuuüür	
		absoluutselt	% kuupalgast
Viin, šillingeid	345	12	4,0
Kopenhagen, kroone	260	23	9,0
Tallinn, kroone	80	17	21,0
Lille, franke	900	94	10,5
Leeds, šillingeid	250	22	9,0
Milano, liire	605	93	15,0
Riia, latte	150	15	10,0
Oslo, kroone	350	28	8,0
Amsterdam, floriine	160	12	7,5
Stokholm, kroone	350	51	14,0
Lodz, zlotte	265	28	10,5
Baasel, franke	450	60	13,0
Vancouver, dollareid	125	11*)	9,0

Nagu sellest tabelist nähtub, on Tallinna korterid, võrreldes palgadega, kallimad kui kusagil mujal.

A. G.

*) 3-toaline korter.

IX linnade ja alevite sekretäride, statistikute ja perekonnaseisuametnikkude päev

peetakse ELL korraldusel 11. ja 12. novembril 1934 Nõmmel, linnavalitsuse ruumes.

Päeval esinevad referaatidega Haapsalu linnaapea dr. H. Alver, Tartu linna

kooliarst dr. med. H. Madisson, Suure-Jaani alevi sekretär J. Jaaska, Tallinna linna perekonnaseisuametnikud E. Rosenstrauch ja R. Valter, käsitlesel üldtähendatud ametnikkude töösse puutuvaid küsimusi.

Peale selle on nähtud ette tutvumine Nõmme linna asutistega.

Eesti linnade ja alevite volikogude juhatused, valitsused ja sekretärid.

Tallinn: linnavolikogu juhataja — Kuuskmaa, Rudolf, abi — Paabo, Rudolf; linnaapea — Soots, Jaan, abi — Uesson, Anton, linnanõunikud — Kents, Jakob, Rebane, Georg, Sisask, Peeter ja Teiman, Johannes; sekretär — Pinding, Georg.

Tartu: linnavolikogu juhataja — Köpp, Johann, abid — Lill, Julius ja Treiberg, Peeter; linnaapea — Tõnisson, Aleksander, abi — Luik, Karl, linnanõunikud — Rosenfeldt Julius ja Sinka, Robert; sekretär — Mägi, August.

Narva: linnavolikogu juhataja — Pahl, August, abid — Keskpai, Evald ja Veber, Erich; linnaapea — Luts, Jaan, abi — Federmann, Robert, linnanõunikud — Ossipov, Aleksander ja Speek, Mihkel; sekretär — Verberg, Friedrich.

Pärnu: linnavolikogu juhataja — Kurg, Julius, abid — Jakobson, Jaak ja Lusik, Arseni; linnaapea — Kask, Oskar, abi — Soo, Heinrich, linnanõunik — Mardi, Martin; sekretär — Rumvoldt, Kristjan.

Nõmme: linnavolikogu juhataja — Tuksam, Hans, abid — Kulbusch, Jakob ja Mei, Aksel; linnaapea — Mühlbach, Ludvig, abi — Kirkmann, Johannes, linnanõunik — Vendach, Friedrich; sekretär — Malkus, Aleksander.

Viljandi: linnavolikogu juhataja — Varrik, Mihkel, abid — Meos, Johan ja Sutt, Juhan; linnaapea — Maramaa, August, abi — Küllamaa, Villem, linnanõunik — Mikhelson, Jaan; sekretär — Schmidt, Rudolf.

Valga: linnavolikogu juhataja — Sims, Hans, abi — Tafenu, Johan; linnaapea — Villa, Teodor, abi — Ilves, Johan, linnanõunik — Meeks, Eduard; sekretär — Printsmann, Ado.

Rakvere: linnavolikogu juhataja — Rosenberg, Ernst, abi — Kruusimägi, Karl; linnaapea — Avikson, Heinrich, linnanõunikud — Kalmisto, Oskar ja Raba, August; sekretär — Kadaja, Johannes.

Võru: linnavolikogu juhataja — Koemets, Johan, abi — Mõlter, Albert; linnaapea — Suit, Frits, abi — Kõva, Feliks, linnanõunik — Berg, Valter; sekretär — Reimann, Peeter.

Haapsalu: linnavolikogu juhataja — Akermann, Taavet, abid — Lipstok, Johannes ja Oelschlägel, Harald; linnaapea — Alver, Hans, abi — Simson, Eduard, linnanõunik — Pealu, Alfred; sekretär — Vikstein, Aleksander.

Kuressaare: linnavolikogu juhataja — Kesküla, Johannes, abi — Neps, Mihkel; linnaapea — Perens, Johannes, linnanõunikud — Buxhoeveden, Reinhold ja Kärner, Aleksander; sekretär — Haab, Jaan.

Petseri: linnavolikogu juhataja — Mägi, Paul, abi — Murri, Hans; linnaapea — Ruusmann, August, abi — Kelder, Jaan, linnanõunik — Gangnus, Johannes; sekretär — Pöder, Hermann.

Tapa: linnavolikogu juhataja — Kaber-Kuermann, Helmi, abi — Kaal, Konstantin; linnaapea — Rähm, Tõnis, abi — Kiisk, Helmut, linnanõunik — Rooba, Bernhard; sekretär — Adamson, Johan.

Paide: linnavolikogu juhataja — Ulk, Märt, abi — Tootsi, Jaan; linnaapea — Perli, Gerhard, linnanõunikud — Laube, Osvald ja Trossi, Feliks; sekretär — Ülem, Jaan.

Türi: linnavolikogu juhataja — Lang, Heinrich, abi — Kullerkann,

Hans; linnapea — Luukas, Johan, abi — Pertmann, Anton, linnanõunik — Siimann, Rudolf; sekretär — Kilksn, Martin.

Põltsamaa: linnavolikogu juhataja — Lindeberg, Eduard, abi — Puusepp, Aleksander; linnapea — Gold, Georg, abi — Reial, Eugen, linnanõunik — Gutmann, August; sekretär — Vassil, Reinhold.

Tõrva: linnavolikogu juhataja — Käarik, Arkadius, abi — Bergmann, Jüri; linnapea — Viks, Jaan, abi — Adamson, Voldemar, linnanõunikud — Muru, Tõnis ja Roots, Aleksander; sekretär — Freivald, Artur.

Paldiski: linnavolikogu juhataja — Lipp, Alfred, abi — Lilienberg, Rudolf; linnapea — Odres, Johannes, abi — Grep, Karl, linnanõunik — Treugut, Aleksander; sekretär — Springberg, Artur.

Mustvee: alevivolikogu juhataja — Landsberg, Aleksis, abi — Guzov, Artemi; alevivanem — Berezin, Hariton, alevivalitsuse liikmed — Kalinin, Peeter ja Mänd, Mihkel; sekretär — Adelson, Eduard.

Mõisaküla: alevivolikogu juhataja — Karpa, Jaan, abi — Simm, Oskar; alevivanem — Paalits, Jaan, alevivalitsuse liikmed — Maksim, Hendrik ja Nikolajev, Aleksander; sekretär — Juurik, Evald.

Jõhvi: alevivolikogu juhataja — Pertens, Johannes, abi — Lokota, Leopold; alevivanem — Danilevski, Aleksander, abi — Rooks, Harald, alevivalitsuse liikmed — Abellov, Voldemar ja Siimon, Feliks; sekretär — Härma, Voldemar.

Otepää: alevivolikogu juhataja — Raudheidning, Gustav; alevivanem — Madisson, Peeter, abid — Kahu, Aleksander ja Selge, Gustav; sekretär — Tintson, Johannes.

Kunda: alevivolikogu juhataja — Volban, Bernhard, abi — Rentov, Rihhard; alevivanem — Einmann, Aleksander, alevivalitsuse liikmed — Arro, Eduard ja Elm, Rudolf; sekretär — Puust, Georg.

Sindi: alevivolikogu juhataja — Olo, Aleksander, abi — Nessler, Jaak; alevivanem — Lett, Nikolai, alevivalitsuse liikmed — Oberpal, Jakob ja Piile, Jaan; sekretär — Pärn, Oskar.

Elva: alevivolikogu juhataja — Leesik, Kristjan, abid — Anderson, Endel ja Kikkas, Friedrich; alevivanem — Telling, Vilhelm, abid — Uibo, Paul ja Parveots, Aleksander; sekretär — Tootsi, Hermann.

Kallaste: alevivolikogu juhataja — Zõbin, Aleksander, abi — Berent, Eduard; alevivanem Dolgošev, Joosep, alevivalitsuse liikmed — Hallik, Johannes ja Podgornõi, Ivan; sekretär — Kelder, Rihhard.

Antsla: alevivolikogu juhataja — Voiman, Jüri, abi — Kivi, Karl; alevivanem — Tasso, Osvald, alevivalitsuse liikmed — Hommik, Karl ja Saar, Saamuel; sekretär — Kull, Leonhard.

Kärdla: alevivolikogu juhataja — Treiberg, Artur, abi — Tann, Nikolai; alevivanem — Post, Arnold, alevivalitsuse liikmed — Jääger, Rudolf, Koit, Herbert ja Sein Andrei; sekretär — Günter, Gotthard.

Kilingi-Nõmme: alevivolikogu juhataja — Tallo, Hendrik, abi — Parts, Jaan; alevivanem — Oissaar, Albert, alevivalitsuse liikmed — Langholts, Elmar ja Tallo, Hendrik; sekretär — Toodu, Jaan.

Jõgeva: alevivolikogu juhataja — Jürmann, Paul, abid — Valge, Peeter ja Jukk, August; alevivanem — Võsu, Johannes, abid — Laur, Alfred ja Madisson, Jaan; sekretär — Paju, Osvald.

Suure-Jaani: alevivolikogu juhataja — Ott, Johannes, abi — Ottas, Edgar; alevivanem — Nurk, August, alevivalitsuse liikmed — Pakassaar, August ja Vain, Martin; sekretär — Jaaska, Jaan.

Keila: alevivolikogu juhataja — Regastik, Bernhard, abi — Fiskar, Manfred; alevivanem — Tähe, Johann, abi — Lahesalu, Eduard, alevivalitsuse liige — Poovel, Madis; sekretär — Keller, Margarete.

Musla: alevivolikogu juhataja — Orro, Hugo, abi — Tupits, August; alevivanem — Rekan, Juhan, abid — Johanson, August ja Aavik, Juhan; sekretär — Lupp, Juhan.

Võõpsu: alevivolikogu juhataja — Uibo, Karl, abi — Kund, Voldemar; alevivanem — Saldum, Eugen, abid — Nagel, Osvald ja Raudberg, Friedrich; sekretär — Kõiv, August.

